

FORMAREA INSTRUMENTELOR BAS ÎN PERIOADA ANILOR 1910 — ÎNCEPUTUL ANILOR 1950

THE FORMATION OF BASS INSTRUMENTS DURING THE 1910S — EARLY 1950S

ALEXANDR VITIUC¹,

doctor în arte, conferențiar universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice
<https://orcid.org/0000-0001-5091-5979>

CZU 780.653.1:780.614.131.015.2.036.9

DOI <https://doi.org/10.55383/iadc2023.08>

În prezentul articol autorul studiază specificul construcției instrumentelor bas și modernizării acestora în perioada anilor 1910 — începutul anilor 1950. Sunt examinate mai multe modele: mandolina bas Gibson Style J Mando Bass; prototipul chitarei bas electrificate de Lloyd Loar; contrabasul electric cu corp unic de Paul Tutmarc; Chitara bass Audiovox #736 Electric Bass Fiddle. O atenție deosebită este acordată primei chitare bas produsă în masă — Fender Precision Bass — fabricată de Leo Fender.

Cuvinte-cheie: chitară bas, Gibson Style J Mando Bass, Audiovox #736 Electric Bass Fiddle, Fender Precision Bass, Lloyd Loar, Paul Tutmarc

In this article, the author examines the specifics of the bass instruments construction and their upgrading during the 1910s — early 1950s. Several models are examined: the Gibson Style J Mando Bass mandolin; Lloyd Loar's electrified bass guitar prototype; the single body electric double bass by Paul Tutmarc; the Audiovox #736 Electric Bass Fiddle. Special attention is paid to the first mass-produced Fender Precision Bass made by Leo Fender.

Keywords: bass guitar, Gibson Style J Mando Bass, Audiovox #736 Electric Bass Fiddle, Fender Precision Bass, Lloyd Loar, Paul Tutmarc.

Introducere

În prima jumătate a secolului XX, din nou, au avut loc schimbări în evoluția majorității instrumentelor muzicale. Acest fapt a fost determinat nu doar de popularitatea crescândă a muzicii de estradă și jazz, ci și de dezvoltarea rapidă a progresului științific și tehnologic. Procesul de devenire a genurilor, stilurilor și direcțiilor contemporane a contribuit la căutarea acompaniamentului sonor actual, în ansamblurile de dans și orchestrele de jazz, cât și la modernizarea industrială a unor modele muzicale deja existente. Totodată, introducerea producției automatizate a instrumentelor a condus spre creșterea semnificativă a capacităților de producție a manufacturilor mari și a companiilor comerciale, asigurând astfel piața cu instrumentarul necesar.

Unul din cele mai importante experimente în domeniul particularităților sonore și constructive ale instrumentelor muzicale ține de electrificarea acestora. Ingineri-inventatori importanți au încercat să proiecteze prototipuri inovatoare, ce ofereau interpreților posibilitatea de a cânta în săli de concerte mari, fără a întâmpina probleme legate de volumul sonor. Perfecționarea mai multor modele electrificate a rămas a fi un pas tehnologic inoportun; totuși, unele dintre aceste modele au cunoscut o largă răspândire — este și cazul chitarei bas. Cercetând sarcinile și direcțiile de perfecționare a instrumentelor muzicale electronice (în continuare — IME — n.a.), A. Volodin arată: „Una dintre cele mai importante probleme pentru constructorii de IME este cea a contactului interpretului cu sunetul. De fapt, un instrument muzical electronic se deosebește de un simplu aparat de radio anume prin acțiunea activă, abilă și creativă asupra funcțiilor și regimurilor sale din partea muzicianului-interpret.

---

1 E-mail: vityuk150582@mail.ru

Conștientizarea legăturii concrete a interpretului cu sunetul, a complexității și fineții numeroaselor forme ale acestora este extrem de importantă pentru crearea unui IME” [1 p. 40].

Apariția chitarei bas electrice, ca instrument de sine stătător, nu poate fi caracterizată nici pe departe ca un eveniment ordinar. Acesta a fost determinat, pe de o parte, de faptul că muzicienii aveau nevoie de un prototip de bas, capabil să asigure muzicianului un anumit nivel al volumului sonor, iar, pe de alta — în familia instrumentelor muzicale cu corzi ciupite de tipul chitarei nu a existat, pe parcursul dezvoltării acestora, un reprezentat de sine stătător al basului. Dimpotrivă, dacă vom urmări istoria grupului de corzi cu arcuș, vom descoperi că, în calitate de instrument cu diapazon de bas, inițial, a figurat viola contrabas (viola da gamba), violoncelul și, mai târziu, contrabasul.

Toate instrumentele înrudite cu chitara bas — contrabasul, chitara clasică și chitara electrică — aveau funcții interpretative foarte diferite. Tehnica de emisie a sunetului era, de asemenea, foarte diferită: la contrabas se cânta cu arcușul (mai rar, *pizzicato*), la chitara clasică era practică tehnica de interpretare cu degetele, iar la chitara electrică — tehnica de mediator (plectru). Pe lângă aceasta, contrabasul și chitara clasică erau instrumente acustice, iar chitara electrică — un prototip electrificat, rezultat al experimentelor din domeniul construcției contemporane de chitare.

De menționat că este diferit și grupul căruia aparțin acestea — contrabasul se atribuie la instrumentele cu corzi și arcuș, chitara clasică — la cele cordofone cu corzi ciupite și chitara electrică — la instrumentele muzicale cordofone ciupite electrice (electrofone). Această „trinitate” a creat dificultăți importante în proiectarea primului model conceptual al chitarei bas ca prototip muzical de sine stătător, capabil să îmbine funcțiile unor trei instrumente înrudite.

Mandolina bas Gibson Style J Mando Bass

Elaborarea modelor bas ale instrumentelor cordofone ciupite a debutat la începutul secolului XX. În această perioadă istorică în orașele mari din Australia, Japonia, Europa Occidentală și SUA au devenit extrem de cunoscute orchestrele de mandoline. Această popularitate a fost determinată de un mare interes din partea publicului pentru muzica orchestrelor formate din instrumente muzicale cordofone ciupite. Colectivele erau formate, de regulă, din mandoline, mandole, mandocello și mandolone.

Principala problemă consta în faptul că, la fel ca și în cazul cu instrumentele de tipul chitarei, în familia mandolinelor, pe plan istoric, lipsea un reprezentat al basului. Dorind să cânte în registrul grav, interpreții refuzau să utilizeze contrabasul, întrucât considerau arcușul atipic pentru orchestrele de mandoline. Acest aspect era atât de actual încât revista lunară *The Crescendo* (Nr. 6, decembrie 1911), ce insera materiale despre arta mandolinei, a publicat un protocol al colecției *Ghildei americane a interpreților la banjo, mandolină și chitară* (*American Guild of Banjoists, Mandolinists and Guitarists included*), în care se vorbește despre faptul că aspectele legate de dezvoltarea și producerea ulterioară în serie a mandolinei bas a fost una din cele mai importante probleme dezbătute la acel timp în cadrul revistei [2 p. 8].

Deja peste un an, în 1912, compania *Gibson* a prezentat mandolina bas acustică *Gibson Style J Mando Bass* cu frete [3]. Această particularitate a construcției constituia o diferență semnificativă dintre acest instrument nou și prototipurile de bas fără frete. Compania se baza pe conceptul inovativ al unui model cu mult mai mic decât contrabasul și tehnica de interpretare cu plectrul sau *pizzicato*. *Gibson Style J Mando Bass* avea patru corzi acordate ca și la contrabas, interpretarea avea loc în poziție verticală. Totuși, la începutul anilor 1920, succesul orchestrelor de mandoline a scăzut treptat, în legă-

Figura 1. Gibson Style J Mando Bass

tură cu creșterea popularității muzicii dixieland, în care, în calitate de instrument bas, figura contrabasul sau tuba.

Prototipul chitarei bas electrice a lui Lloyd Loar

Este cunoscut că primele încercări ale creării unui instrument electric de tipul chitarei bas au fost întreprinse în anul 1924, când mandolinistul-virtuoz american, inginerul-acustician al companiei *Gibson*, Lloyd Loar a elaborat primul prototip inovațional al unei chitare bas electrice cu corp întreg. Accentul principal al acestei modificări a fost pus pe utilizarea pick-up-ului electrostatic¹. Totuși, particularitățile constructive atipice, nivelul înalt al zgomotelor electrostatice și sensibilitatea pick-upului nu i-a permis lui L. Loar să obțină susținerea comercială necesară din partea companiei *Gibson*.

Din păcate, nu s-au păstrat mărturii documentare despre acest prototip de bas. Totuși, în ediția lui A.R. Duchossoir a fost publicată o imagine pe care, după cum indică autorul, *Gibson Electrics: The Classic Years: an Illustrated History from the Mid-'30s to the Mid-'60s*, este consemnat faptul că în invențiile ulterioare ale companiei, și anume, în chitara *Gibson L-5 (model #88258)* din 1929, a fost montat un pick-up electrostatic analogic [5 p. 10].

L. Loar a lucrat și în direcția inovării tehnice a altor instrumente cordofone bas. După cum afirmă A.R. Duchossoir, între mijlocul anilor 1920 și 1930, el a desfășurat o serie întregă de experimente în privința electrificării contrabasului, care se deosebea de instrumentele acustice de acest tip prin corpul „quasi-solid” (*Quasi-Solid Body*) [5 p. 10]. În articolul intitulat *Chitara bas în muzica contemporană: construcția instrumentului și problemele de clasificare*, K. Novojilov remarcă, că primul contrabas electrificat a fost creat de L. Loar în anul 1926 [6 p. 238].

În anul 1934, el a fondat propria companie, *Acousti-Electric*, redenumită mai târziu *Vivi-Tone* și a continuat lucrul asupra electrificării instrumentelor acustice cu corzi. Deși avea numeroase idei progresiste, inclusiv din domeniul electronicii și designului, firma sa nu a reușit să facă față concurenței cu producători cunoscuți de instrumente muzicale, fapt care, mai târziu, a cauzat eșecul său comercial.

Contrabasul electrificat al lui Paul Tutmarc

În același timp, în anul 1933, muzicianul și inventatorul american Paul Tutmarc a elaborat un prototip experimental al contrabasului electric cu corp întreg. Modelul avea dimensiuni nu prea mari și se asemena la exterior cu un violoncel. Descriind acest fapt istoric în cartea sa *The Hawaiian Steel Guitar and Its Great Hawaiian Musicians*, fiul inventatorului, Bud Tutmarc, arată: „Tatăl meu, în calitate de lider al unui grup și ca muzician-concertist, mereu era preocupat de interpretării la contrabas, întrucât instrumentul era atât de mare, încât, dacă era așezat în mașină, rămânea liber doar locul de lângă șofer. Anume această idee l-a determinat pe tatăl meu să se ocupe de elaborarea chitarei bas. Prima a fost construită manual, dintr-o bucată întregă din lemn moale de pin alb, ce avea forma și dimensiunile unui violoncel” [7 p. 126-127]. Totuși, acest prototip nou s-a dovedit a fi prea greoi în exploatare și nu corespundea cu ideea principală a lui P. Tutmarc, și anume, cu crearea unui instrument bas de dimensiuni mici. Renunțând la experimentele de electrificare a contrabasului, inventatorul s-a concentrat asupra creării unei chitare bas electrice, în baza modelelor sale de chitară hawaiană.

Figura 2. Contrabasul electrificat al lui Paul Tutmarc

Simultan cu acest proces, P. Tutmarc, care colabora cu Arthur J. Stimson, a elaborat un prototip inovațional al pick-upului electromagnetic. Încercând să obțină patenta pentru noua invenție, P. Tut-

¹ *Pick-up electrostatic* este un dispozitiv electric care transmite vibrațiile chitarei de pe corpul instrumentului [4 p. 8].

marc a aflat că partenerul său a vândut rapid firmei *Dobro* elaborările designului pick-upului, ceea ce le-a permis concurenților să producă, în anul 1933, chitara electrică *All-Electric #7813*, care avea un pick-up electromagnetic deja patentat.

Chitara-bas *Audiovox #736 Electric Bass Fiddle*

Continuând lucrul asupra creării unui instrument bas, în anul 1936, compania Tutmarc's Audiovox Manufacturing condusă de P. Tutmarc a prezentat o chitară bas principală nouă — *Audiovox #736 Electric Bass Fiddle*. Conform cercetătoarei canadiene Lorene Ruymar, aceasta este prima chitară bas cu corp întreg produsă în serie [7 p. 127]. Aceeași opinie este împărtășită de cercetătorul american Peter Blecha¹ în articolul *Discovered! The World's First Electric Bass Guitar*

[8]. În procesul de elaborare a acesteia, P. Tutmarc s-a bazat pe modelele sale de chitară hawaiană, confecționând corpul prototipului bas de aceeași dimensiune cu al chitarei. În total, compania a produs circa 100 de instrumente.

S-au păstrat cataloagele mărfurilor companiei *Tutmarc's Audiovox Manufacturing*, în care este consemnat faptul că chitara bas *Audiovox #736* se vindea împreună cu un amplificator bas elaborat special pentru aceasta — *Audiovox Model #936*. Instrumentul și echipamentul erau procurate, în temei, de către muzicieni ce nu se bucurau de o mare popularitate. După închiderea firmei, în anul 1950, chitara bas *Audiovox #936*, practic, nu a mai fost folosită și, în curând, a fost uitată.

Trebuie să menționăm că în anii 1940 au continuat experimentele legate de electrificarea contrabasului și a instrumentelor acustice bas. Cercetătorul și bas-chitaristul italian Adriano Rapso arată că amplificarea acestor instrumente era realizată prin intermediul unui știft telescopic cu semnal stereo elaborat de firma *Ampeg*, cât și printr-un pick-up portativ *De Armond Model 900* de natură electromagnetică [9].

Chitara bas *Fender Precision Bass* a lui Leo Fender

La confluența anilor 1940—1950, remarcabilul inventator american Leo Fender a realizat o adevărată revoluție în domeniul construcției de chitare, situându-se în fruntea companiei private *Fender Electric Instrument Manufacturing Company*. În anul 1948, alături de ajutorul său George Fullerton, inginerul a prezentat prima chitară electrică cu corp întreg *Fender Broadcaster*² — primul instrument care a fost produs în masă. În unul din interviurile sale L. Fender mărturisește că primul corp întreg a

Figura 3. Audiovox #736 Electric Bass Fiddle

Figura 4. Pick-up De Armond Model 900

Figura 5. Știft telescopic cu semnal stereo Ampeg

1 La sfârșitul anilor 1990 cercetătorii au găsit unul dintre Audiovox-urile #736 originale, care se află acum la Muzeul Culturii Pop din Seattle (SUA).

2 *Fender Broadcaster* — din 1950 a fost redenumit *Fender Telecaster* [11 p. 28].

fost creat încă în 1943, însă principalul său scop a fost proiectarea și instalarea celor două pick-upuri electromagnetice [10 p. 4].

În același timp cu elaborarea chitarei *Fender Bloadcaster/Telecaster*, L. Fender își dorea să elaboreze un instrument similar electrificat cu diapazon de bas. Până în prezent se știa că primele prototipuri ale chitarei-bas deja existau sub forme acustice și electrice, totuși, ideile de design ale acestor modele se bazau pe particularitățile construcției contrabasului, violoncelului și chitarei hawaiene.

În 1951, L. Fender a prezentat comunității muzicale chitara bas cu corp întreg, bazată pe proiectul chitarei electrice *Fender Bloadcaster/Telecaster*. Planul inginerului se rezuma la elaborarea unui instrument înrudit cu chitara electrică, cu funcție de contrabas. Modelul s-a distins printr-o construcție comodă, prezența unor frete pe tastieră și o sonoritate mai masivă. Descriind conceptul creării *Fender Precision Bass*, colegul și ajutorul său, D. Fullerton a remarcat, ironic: „Chitara-bas Fender a fost o următoare stație, la care ne-am făcut apariția, după chitara electrică. A fost ideea lui Leo, în exclusivitate. El este tatăl chitarei electrice” [10 p. 4].

În procesul de elaborare a *Fender Precision Bass*, L. Fender s-a consultat cu diferiți muzicieni în privința tehnicii de interpretare la acest prototip inovativ, întrucât el însuși nu cânta la instrumentele de tipul chitarei. În rezultatul schimbului de opinii, s-a ajuns la concluzia că interpreții vor cânta cu degetul mare al mâinii drepte sau cu plectrul. Totuși, mai târziu, modalitatea de bază a emiterii sunetului la chitara bas a rămas a fi *apoyando*, procedeu utilizat de către muzicieni în execuția la chitara clasică. Este interesant că la chitara bas această tehnică a fost intitulată *pizzicato* și doar odată cu trecerea timpului a căpătat caracteristici proprii. Nu este exclus că acest fapt a fost condiționat de înrudirea chitarei bas cu contrabasul, pe planul funcției interpretative, în contextul tehnicii ciupite *pizzicato* la contrabas.

Concluzii

În perioada anilor 1910 — începutul anilor 1950 conceptul revoluționar al *Fender Precision Bass* s-a constituit nu doar într-o nouă etapă a evoluției prototipurilor cordofonelor bas, ci a devenit, de fapt, prima chitară bas electrică produsă în masă. Notabilul reprezentant al basului îmbină calitățile a trei instrumente înrudite: construcția chitarei electrice, funcția contrabasului, tehnica de interpretare la chitara clasică. Astfel, contribuția lui L. Fender a condiționat bazele construcției de chitare pentru următoarele generații de inventatori. Deși există numeroase modele bas apărute după *Fender Precision Bass*, acest instrument este până în prezent cea mai populară și vândută chitară bas din lume.

Referințe bibliografice

1. ВОЛОДИН, А. *Электронные музыкальные инструменты*. Москва: Энергия, 1970.
2. *The Crescendo* [online]. Boston: Crescendo Pub. Co, 1911 [accesat 22 ian. 2023]. Disponibil: <https://www.digitalguitararchive.com/wp-content/uploads/2020/04/Crescendo-04-01.pdf>
3. RUPPA, P. *American Mando-Bass History 101* [online]. [accesat 9 ian. 2023]. Disponibil: http://www.mandolin.co.uk/blogs/Mando-Bass_History_101.pdf
4. INGRAM, A. *A Concise History of the Electric Guitar*. Missouri: Mel Bay Publications, 2010. ISBN 978-16097-4283-6.
5. DUCHOSSOIR, A.R. *Gibson Electrics: The Classic Years: an Illustrated History from the Mid-'30s to the Mid-'60s*. Wisconsin: Hal Leonard Corporation, 1998. ISBN 0-7935-9210-0.
6. НОВОЖИЛОВ, К. Бас-гитара в современной музыке: конструкция инструмента и проблемы классификации. В: *Южно-Российский музыкальный альманах, 2005*. Ростов-на-Дону: РГК им. С. В. Рахманинова, 2006, с. 232-240. ISBN 5-7509-1219.
7. RUYMAR, L. *The Hawaiian Steel Guitar and Its Great Hawaiian Musicians*. Anaheim: Centerstream Publications, 1996. ISBN 1-57424-021-8.
8. BLECHA, P. Discovered! The World's First Electric Bass Guitar [online]. In: *Vintage Guitar*: [site]. [accesat 23 ian. 2023]. Disponibil: <https://www.vintageguitar.com/1916/audiovox-electronic-bass/>
9. RASPO, A. From Double to Electric [online]. In: *Adriano Raspo*: [blog]. 11 febr. 2021 [accesat 23 ian. 2023]. Disponibil: <https://www.adrianoraspo.com/2021/02/11/from-double-to-electric/>
10. BLASQUIZ, K. *The Fender Bass*. Milwaukee: Hal Leonard Corporation, 1991. ISBN 978-0-7935-0757-3.
11. ACHARD, K. *The History and Development of the American Guitar*. Westport: Bold Strummer Ltd, 1996. ISBN 0-933224-18-4.